

ЕЗИКОВА ПРОСВЕТА И КУЛТУРА

LANGUAGE EDUCATION AND CULTURE

Милка Стефанова Бейковска-Данаилова

Професионален опит:

Детска учителка; директор на ЦДГ; инспектор при отдел „Народна просвета“ – предучилищно възпитание; преподавател по Педагогика и Психология в ИДНУ в гр. Русе, ст.пр. в ИДНУ при катедра „Предучилищно възпитание“ – гр. София

Milka Stefanova Beykovska-Danailova

Past working experience:

Preschool teacher; director of kindergarten; inspector at “National education” – preschool education; teacher in Pedagogy and Psychology at TTC in Ruse, senior Lecturer in TTC in Department “Preschool Education” in Sofia

Езиковата просвета се налага от социалната същност на човека, от потребността му за общуване. Безразсъдно е да се насочваме само към държави и език с най-силна икономика и при политически промени. Глобалният съвременен електронен свят и живот изискват широка езикова грамотност, просвета и култура на подрастващите. Практическият опит, който се обобщава в систематическата педагогическа теория от различните периоди на човешката история, не е само опит от институираните, но и от неинституираните форми на възпитателно-образователен и учебно-възпитателен процес. В педагогическата теория се обобщава опитът на учебно-възпитателната практика изобщо: в семейството, в работилниците, на полето, чрез самоподготовка и самообразование. (Н.Чакъров)

Разглеждането на човека като създател на ноосферата, съществува като по-ограничена

The language education is established by the social nature of a person and the necessity of communication. It is reckless to go only to the countries and languages with the most powerful economy and political changes. The modern world and life requires a wide range of language knowledge, education, and culture of the rising generation. The practical experience, summarized in the systematic pedagogic theory from different periods of the human history, is the experience of not only the instituted, but also the non-instituted forms of all educational processes. The pedagogic theory combines the experience of the school education generally: in family; in workshops; on the field; with self-preparation and self-education. (N.Chakarov)

Defining the human as the creator of the noosphere, existing as a limited field in the biosphere, is part of the scientific analysis

област в биосферата, съществува за научния анализ на основното вътрешно раздвоение у досегашните хора, на което за жалост в педагогиката и езиковедството не се отдава нужното внимание. Става дума за вътрешната раздвоеност и конфликтност между онова, което е останало у човека от биологическите му предшественици, от една страна, и възникналото в него като резултат от обществено-историческото му съществуване, от друга. Тази вътрешна раздвоеност се проявява повече в инстинктивно-емоционалната, отколкото в интелектуално-волевата сфера на психичния му живот. (Н.Чакъров) Позитивно вълнуващ факт е, че през 1857 г. в България, Добри Чинтулов преподава руски език в гр. Ямбол и през 2010 г. в града се възражда изучаване на руски език за най-малките чрез неделни училища.

С просвета, ясна цел и смела крачка в град Русе през 1967/68 г. за първи път в България започва изучаване на руски език с деца от 5 до 7 годишна възраст в базова целодневна детска градина „Анастасия Обретенова“, следствие нестихващото желание на Русенската общественост, с разрешение на Министерството на народната просвета и градски отдел „Народна просвета“ – Русе.

Като директор на ЦДГ „Ан.Обретенова“ поех обекта преди окончателното завършване на строежа му. След приключване на вътрешния интериор и модерно оборудване, както и оформление на двора и детската градина със спортна площадка, плувен басейн и др., тя заработи с шест детски групи от четири възрасти. (П.Данаилов, 2012, с. 24) Впоследствие, за 4 години педагогическия колектив от завършили Полувисшия институт за подготовка на детски учителки „Вела Благоева“ (от които три руски гражданки, омъжени в гр. Русе за българи) със завиден професионализъм създава специална **Методика** за обучение на деца от предучилищна възраст. Тази Методика МНП разпространява из цяла България.

of the basic internal bifurcation in people, which, unfortunately, does not receive the proper attention in the pedagogy and the linguistics. This is about the internal bifurcation and encounter between what is left in the human by the biological ancestors on the one hand, and what has been created in him as a result of his social and historical existence on the other. This internal bifurcation is manifested more by the instinctive and emotional field of his mental life, than by the intellectual and volitional field. (N.Chakarov) A thrilling fact is that in 1857, in Bulgaria, Dobri Chintulov teaches Russian language in Yambol, and in 2010, the learning of Russian language is restored for the youngsters in the city, through Sunday schools.

With education, clear purpose and a bold step, for the first time in Bulgaria children in the age of 5 to 7 begin to study Russian language in the Full-Time Kindergarten “Anastasia Obretenova” in 1967/67 in Ruse, as a result of the endless determination of the society in Ruse, with the permission of the Ministry of National Education and city department “National Education”, Ruse.

As the director of the Full-Time Kindergarten “Anastasia Obretenova”, I managed the building before completion of the construction. After the interior, the modern equipment, the yard with a sport pitch, the swimming pool and such were finished, the kindergarten took six groups of children in four different ages. (P.Danailov, 2012, p. 24) In the next four years, the pedagogic body of the institution, consisting of specialists, graduated from the Semi-High Institute for Preparation of Preschool Teachers “Vela Blagoeva”, of which three were Russian citizen, married for Bulgarians in Ruse, creates Methods for education of children at preschool age. These Methods are later spread across

Учителките-рускини, когато са в работна смяна, ръководят дневния режим на децата на руски език, а учителките-българки изцяло ръководят, възпитават и обучават децата на български език.

Bulgaria by the Ministry of Education. The Russian teachers lead the classes entirely in Russian language during working shifts, but the Bulgarian teachers educate the children in Bulgarian.

ЦДГ „Анастасия Обретенова” в гр. Русе става база за изучаване на руски език. След години започва изучаване на руски език и в много други детски градини в България. Усвояването на езика се урежда с цяла сериозност от държавата. Към ИДУ гр. Русе (с Решение № 413 на МС от 11.10.1994 г. ИДУ е включен в състава на Русенския университет „Ангел Кънчев” като Педагогически факултет) и ИДНУ гр. София се разкриват паралелки за изучаване на руски език от студентите.

Основна цел за езиковото обучение е децата да се научат да разбират слухово чуждия език и да водят кратки разговори – беседи на познати теми. Психолого-педагогическите изследвания доказват, че 5-6 годишните деца имат по-устойчиво внимание. Паметта е свежа. Любознателни са. Проявяват интерес към всичко, което ги заобикаля. Учителките психически подготвят

The Kindergarten “An. Obretenova” in Ruse becomes the center of studying Russian language. After years, Russian language becomes part of the education in many other kindergartens in Bulgaria. The country fully supports the learning of the language. In TTC-Ruse (with Decision № 413 of the Council of Ministers on 11.10.1994 TTC is incorporated into the University of Rousse "Angel Kanchev" as the Faculty of Education) and TTC - Sofia are formed new classes for Russian language by the undergraduates.

The main goal of the language education is teaching the children to understand the language auditory and enable them to make short conversations – discussions about known topics. Psychological and pedagogic researches prove that 5 to 6-year-old children have a steadier attention.

децата, че скоро ще започнат да изучават руски език. Оставят сами децата да се заинтересуват от радостната перспектива в овладяване на руски език. Обясняват им, че ще научат интересни стихчета, приказки, песни, пиеси за драматизиране на руски език. Учителките внасят многобройни, разнообразни нагледни средства – играчки, книжки с цветни илюстрации, макети ... Целта на обучението се споделя с родителите. Разяснява им се ролята му разширяване кръгозора на децата с нови представи и знания. Не беше необходимо да им разкриваме преимуществата на руския език в живота на техните деца. Те бяха убедени в това.

Една от задачите, която учителския колектив постави, е постоянно поддържане и нарастване интереса на децата към руския език, за което се използват разнообразни методически похвати. Например: когато занятието е към своя край и в момент на най-висока кулминационна точка, то приключва – децата с радост очакват занятията през следващите дни. Съвместно с децата се създава своеобразна учебно-материална база (УМБ). Те с увлечение рисуват опростени картини из бита на руските деца (танци, игри, ракети, самолети). Моделират от глина плодове, зеленчуци и други предмети. Назовават наименованията им на руски език. Такава игра с елементи на труд е свързана с активното изучаване и повторение на нови думи.

В основното съдържание на учебно-езиковата работа се прилага тематично-ситуационен подход, т.е. съчетаване на основните теми на занятията с разговорната реч на руски език, възникващи в една или друга конкретно-жизнена ситуация в групата деца. Например: при тема „Нашите играчки“ децата усвояват словесния материал много леко и бързо в игрова ситуация и особено важно е да отбележим, че съвсем не е необходимо да се превеждат думите и

They are curious and their memory is fresh. They show interest in everything around them. The teachers prepare the children mentally that they are soon going to begin learning Russian language. They let the children become curious about the joyful perspective of learning the new language. The children are told they are going to learn interesting rhymes, stories, songs, and plays in Russian language. The teachers show them various objects – toys, books with colorful pictures, models... The purpose of the education is shared with the parents. They are explained its role in broadening the views of their children with new notions and knowledge. It was not necessary to tell them the advantages which the Russian language would give their children. They already knew them.

One of the tasks, which the teaching body assigned, is a constant maintenance and growth of the children's interest Russian language, for which are used several methodical procedures. For example, when the class is almost over and in its climax, it ends – now the kids would be looking forward to the classes in the following days. An educational and material facility is created alongside the children. They eagerly draw simplified pictures of Russian children's life (dances, games, rockets, planes). They make fruits, vegetables, and other objects with clay. Then they name them in Russian. Such games with elements of labor are related to the active learning and repetition of new words.

In the fundamental content of the language educational work, a thematic principle is applied, i.e. the basic themes of the knowledge in conversational speech in Russian language, occurring in one or another specific situation in the group of children, are combined. For example, in theme “Our toys”, the children learn the

изразите, тъй като съдържанието на думите от темата лесно се осмисля и възприема в игрово действие.

Деца изпълняват игрова роля и непринудено овладяват определен брой думи и елементарни изрази. Правилно организирана, ръководена и проведена игра е условие, средство и метод за научаване на наименованията на някои от играчките. Например: „Сейчас поиграем в куклы. Вот кукла.“ Деца подражават на произношението от учителката. Учителката акцентира на нови думи, лично тя ги произнася. Поставя се задача на няколко деца самостоятелно гласно те да я произнесат и след като се увери, че децата правилно я произнасят, предлага хорово произнасяне на думата. Поощрявайки техния говор, учителката ги пита: „Кто произнесет лучше?“ Учителките отделят особено внимание на предварителната си самоподготовка за занятието. Предварително се запланират новите думи за заучаване и упражняване. Следят за степента на овладяването им от децата. Създават се езикова говорна среда и условия за говорно общуване между тях и децата. Така децата чувстват духа на руския език, произношението, особеностите във фонетиката и лексиката. Задачите по усвояване на руския език се осъществяват в единство със задачите по запознаване с околната действителност. Поради конкретността на детското мислене, запознаването с околната действителност става по нагледно-действен път, т.е. в процеса на разходки, наблюдения, екскурзии, наблюдаване труда на възрастните от различни професии. Нагледно-действеното възприемане, съчетано със словесно изразяване, е условие за изграждане на здрава връзка между първа и втора сигнална системи. В занятията по руски език родният български език заема голямо място. Организацията на занятията, ръководството, поощренията, обясненията, оценките и

verbal material much easier and quicker in a game situation and it is especially important to note that it is not necessary to translate the words and phrases, since their notion is easily acquired during the games.

The children act and unconsciously learn a specific set of words and elementary phrases. Correctly organized, managed and conducted game is a condition, means and method of learning the names of some of the toys. For example, “Сейчас поиграем в куклы. Вот кукла“. The kids copy the pronunciation of the teacher. The teacher accentuates on new words and she personally pronounces them. She tells several children to pronounce a word themselves and after she is ensured they pronounce it correctly, she tells the whole group to pronounce the word. Encouraging their answer, she asks them: “Кто произнесет лучше?“. The teachers pay close attention to their preparation for the classes. In advance, they prepare the new words that are to be taught. They watch how well the children comprehend these words. They create a verbal atmosphere and conditions for conversations between them and the children. Thus, the children can feel the spirit of the Russian language, the pronunciation, the specific features of the phonetics and vocabulary. The tasks in learning Russian language are performed together with the tasks in familiarizing with the environment. Because of the concreteness of the child's thinking, familiarizing with the surroundings happens in a visually-active way, i.e. in the process of walks, observations, excursions, observing the work of adults in different professions. The visually-active comprehension, combined with verbal expression is a means of establishing a strong bond between 1st and 2nd signaling system. In Russian language classes, the

забележките се превеждат първо на роден български език, а след това на руски език. Към края на първата година 80% от материала в занятията се усвоява на руски език. Към края на втората година обясненията на български език са вече изключение. Учителките използват много и най-разнообразни, леснодостъпни и близки на децата пособия, помагала и учебно-технически средства.

Затвърдяване и проверка на усвоения материал е ролята на децата в игри, поръчения, диалог, общ разговор-беседи и др. Сигурни условия, средства и методи за това са: наблюденията, песни, стихотворения, подвижни, дидактични, музикални игри, сюжетно-ролеви, които обхващат предходните в съдържанието и процеса си, диафильми, различни места, табла, различни видове играчки, серийни картини, хорови декламации по празници и др.

Препоръчва се повтаряне на познати думи в заучени наизуст стихотворения, песни, пиески, които децата изпълняват във всички моменти от дневния режим при престоя си в детското заведение. Напълно възможно е илюстриране на думите с предмети, с рисунки, макети и др. Предметната нагледност е от голямо значение. Тя ускорява формирането на понятия у децата. Затова всяка нова дума се дава с нагледни средства и образи (при понятия за сезони, превозни средства – сухоземни, въздушни, водни и т.н.). При чуждо-езиково обучение главна задача е да се разкрие най-правилно и точно значението на думата в системата на дадено изречение. За съответните възрастови групи се създават необходимите условия (Методиката е обемна и по тази причина не я представям в настояще):

I. Нагледно-действено възприемане се съчетава със словесно изразяване паралелно със задачи по запознаване с реалната околна действителност и роден български език.

II. Предоставят се форми и функции на

maternal Bulgarian language takes a great place. The organization of classes, management, encouragements, explanations, grades and remarks are first translated in maternal Bulgarian language, and then in Russian language. By the end of the first year, 80% of the school material in the classes is taught in Russian language. By the end of the second year, explanations in Bulgarian language become exceptions. The teachers use various and accessible to the children training aids, books and technical teaching means.

Assimilation and revision of the new material is the goal of the children in games, missions, dialogues, collective discussions etc. Reliable conditions, means and methods for this are: observations, songs, and poems, active, didactic, and musical games, role-playing film strips that include the previous methods in their content and process, various models, tables, different types of toys, pictures, and choirs on celebrations.

Repetition of known words in poems, songs, and plays learnt by heart, which the children perform in their daily routine while in kindergarten, is recommended. Illustrating the words with objects, drawings, and models is also a possibility. Visualizing objects is of great importance. It speeds up the process of forming the children's notions. Therefore, every new word is presented with visual means and images (for notions of seasons, all sorts of vehicles etc.). When teaching a foreign language, a main goal is to reveal the meaning of a new word in the context of a certain sentence, most correctly and accurately. For the corresponding classes are created the appropriate conditions: (The Methodic is voluminous, thus, I will not present it)

I. Visually-active comprehension is combined with verbal expression as well as tasks in familiarizing with the environment

речта в стройна система.

III. Изискват се критерии за правилно произношение.

IV. За 6-7 годишните деца седмично се провеждат три пъти занятия по руски език с времетраене 25-30 минути.

- за 5-6 годишни деца – седмично два пъти занятия с времетраене по 25 минути.

V. Занятията се провеждат сутрин след закуска, когато предстои нов материал, и след обяд, когато се затвърдява в песни, игри, римушки.

Опитът обобщава следните изводи-убеждения:

1. Говорът на 5-6 годишното дете до известна степен е оформен и то може да изразява мисли и чувства, макар с прости, правилно построени изречения. Детето може активно да усвои 250-300 руски думи, включително местоимения, предлози, други части на речта.

2. На 6-7 годишните деца речниковият запас достига до 500-600 руски думи. Те активно усвояват 100 модела повествователни, въпросителни и възклицателни изречения. По същия начин могат да построяват самостоятелни нови изречения, ползвайки се от наличния лексиков запас, да водят леки беседи на руски език с преподавателя и връстниците си.

3. Практическата грамотност на руски език в детската градина предполага овладяване на руската реч в два аспекта:

- диалогична
- и монологична реч.

Диалогичната реч се явява една от най-разпространените форми на устна, разговорна реч. Правилно ще бъде, ако в педагогическата езикова практика на детските градини се отдели повече внимание, време и място на диалогична реч. Това непринудено подготвя децата за предстоящото училище, за по-сложната монологична реч.

4. Методическото изискване говорът на учителката да бъде правилен, изразителен, с

and the maternal Bulgarian language.

II. Forms and functions of speech are presented in a steady system.

III. Criteria for proper pronunciation are required.

IV. For 6 to 7-year-old children, there are 25-30-minute classes in Russian language, which take place three times a week.

V. The classes take place in the morning after breakfast when new material is to be taught, and in the afternoon when it is supported with songs, games, rhymes.

The experience summarized the following conclusions:

1. The speech in maternal Bulgarian language of a 5 to 6-year-old child is somewhat formed and it can express thoughts and feelings, although only with simple, correctly constructed sentences. The child can actively comprehend 250-300 Russian words, including pronouns, prepositions and other parts of speech.

2. The vocabulary of 6 to 7-year-old children can reach 500-600 Russian words. They actively comprehend 100 models of declarative, interrogative, and exclamatory sentences. The same way, they can construct new sentences on their own, using their various vocabulary, and have light discussions in Russian language with their teachers or peers.

3. The practical education in Russian language in kindergarten presents mastering the Russian speech in two aspects:

- Dialogues;
- Monologues.

Dialogical speech is one of the most widespread means of verbal speech. It would be proper if the pedagogic language education of the kindergartens focuses more on the time and place of a dialogical speech. This subconsciously prepares the children for the upcoming school, for more complicated monologues.

подходяща интонация и звучност, подчинен на имитативния метод за овладяване на произношението, а след това на значението на думата и довеждане до словосъчетание е гаранция за успех сред децата.

5. Създават се говорни навици чрез прилагане на упражнения, като се ползват речеви образци. Новата дума се включва в дадено изречение, като се съпровожда с показ на самия предмет, неговото изображение в картина.

6. За постигане на желанния резултат е непрекъснат и процеса на квалификацията на учителките, които си опресняват руския език в специални курсове, организирани към детската градина.

Този най-ранен интерес към руския език остава за децата през целия им живот. Чрез него те се приобщават към красотата на руската езикова култура. От малки получават широка обща култура. През следващите години се въвежда със Заповед от отдел „Народна просвета“ факултативно изучаване на руски от I-ви до IV-ти класове. В град Русе по това време на годишен концерт в залата на Филхармонията, където се изнасят концерти на симфоничния оркестър, в която ежегодно се провежда Фестивала на „Мартенските музикални дни“, децата от ЦДГ „Ан.Обретенова“ със заслужено самочувствие и увереност демонстрират свои познания както на български, така и на руски език с рецитали, драматизации на приказки, с песни и танци на двата езика. Чувстват се щастливи. С възторг изпълняват любими роли под светлините на прожекторите облечени в прекрасни сценични костюми. Майки и бащи, баби и дядовци, роднини, руски граждани, русенската общественост от сърце аплодира тези прекрасни деца!

Днес вече порасналите 40-45-50 годишни „деца“ с умиление и благодарност говорят за тяхната „руска“ детска градина (така наричат русенци и днес). С оптимистично предусещане съм апелите в последните

4. The methodical requirement for a proper, expressive voice of the teacher, with suitable intonation, appropriate for the method of imitation for learning the pronunciation, and then the meaning of a word and constructing a sentence, guarantees success among the children.

5. Verbal habits are established by exercises, using verbal models. A new word is included in a given sentence and the corresponding object or an image of it is presented.

6. For achieving the desired result, the process of qualification of the teachers, who refresh their knowledge in Russian language in special courses, organized by the kindergarten, is also continuous.

This early interest in Russian language is stays throughout the whole life of the children. They become closer to the beauty of the Russian language and culture through it. They receive a wider perspective as kids. In the next few years, studying Russian language from 1st to 4th grade is introduced by the “National Education”. In Ruse, at this time, at an annual concert in the Hall of the Philharmonic Orchestra, where concerts of the symphonic orchestra and the annual Festival of “March Music Days” take place, the children from Kindergarten “An.Obretenova” with deserved confidence present their knowledge in both Bulgarian, and Russian language, with poems, plays, songs, and dances in these languages. They feel happy. They act their favorite roles under the spotlight with delight, dressed in beautiful stage costumes. Mothers and fathers, grandmothers and grandfathers, siblings, Russian citizen, and the society of Ruse heartily applaud these wonderful children!

Today, the grown 40-45-50-year-old “children” recall their “Russian” kindergarten (still called this way by the people of Ruse) with joy and gratitude. I truly hope

години от XI конгрес на МАПРЯЛ, публикациите на Велана Христова за проф. Людмила Вербицка – ректор на Държавния университет в Санкт Петербург, отзивите в българския печат от експерта по руски език в МОН Стоянка Бучиканска – да се сбъднат, да се възроди интересът към руския език, подобно през 60-те и 70-те години на миналия век.

ЛИТЕРАТУРА

1. Данаилов, П. (2012) Летопис на годините 1950-1975 г. на Русе. Том 3.
2. Чакъров, Н. (1971) Педагогиката като наука. С., Изд. Народна просвета.

Милка Стефанова Бейковска-Данаилова

Родена на 13.11.1931 г. в гр. Дряново. Семейна. Майка на 3 дъщери: (юристка, журналистка и архитектка), 6 внуци и 2 правнуци

that the XI congress of “МАПРЯЛ“, the publications of Veliana Hristova about prof. Liudmila Verbitska – rector of the National University of Saint Petersburg, the reviews in the Bulgarian press by expert in Russian language in the Bulgarian Ministry of Education, Stoianka Buchikanska, can achieve their goals to revive the interest in Russian language, similarly to the 60s and the 70s of the past century.

REFERENCES

1. Danailov, P. Annals of the years 1950-1975, the Ruse, Volume 3.
2. Chakarov, N. (1971) Pedagogy as science. Sofia, Public Education.

Milka Stefanova Beykovska-Danailova

Born on 13.11.1931 in Drianovo. Married. Mother of three daughters (jurist, journalist and architect), six grandchildren and two great grandchildren